

Nova citació i hàbitat de la moreneta torrentera, *Eumedonia eumedon* (Esper, 1780), a Catalunya

New record and habitat in Catalonia for the Geranium Argus, *Eumedonia eumedon* (Esper, 1780)

Michael Lockwood
Prat de Sant Pere, 8, 2; E-17850 Besalú

Key words: *Eumedonia eumedon*, Geranium Argus, hàbitat, Solsonès, Catalonia, Iberian Peninsula.

La moreneta torrentera, *Eumedonia eumedon* (Esper, 1780), està àmpliament estesa per tota l'àrea paleàrtica, incloent-hi l'Europa occidental, central i meridional, i Escandinàvia (García-Barros *et al.* 2013). Tot i no estar amenaçada en la seva distribució extraibèrica (classificació de «preocupació menor»; Van Swaay *et al.* 2010), a la península Ibèrica està molt més localitzada i s'ha arribat a classificar com a «vulnerable» a Espanya (García-Barros *et al.* 2013) i a Andalusia (Barea-Azcón *et al.* 2008).

Les seves colònies estan localitzades, per una banda, a Andalusia (subsp. *mariensis* Eitschberger & Steiniger, 1975), on vola en brolles xeroacàntiques sobre substrats calcaris o dolomítics (García-Barros *et al.* 2013) amb presència de les plantes nutrícies de les larves –*Erodium* sp. (Barea-Azcón *et al.* 2008)–, i, per l'altra, al terç nord de la Península, des de Galícia fins a Catalunya (incloent-hi la serralada Cantàbrica, el Pirineu i els sistemes Ibèric i Central) (subespècie nominal), on s'alimenta, sobretot, de *Geranium sylvaticum*, *G. sanguineum* i *Erodium foetidum* (García-Barros *et al.* 2013).

A Catalunya ocupa, de manera més o menys contínua, el Pirineu, als indrets on troba l'hàbitat adequat. Ha estat citada des de la Vall d'Aran i comarques veïnes fins a la vall de Núria (vegeu, per exemple, Viader 1992; Pérez De-Gregorio *et al.* 1995; Dantart & Jubany 2012; obs. pers.). No té preferència pel substrat, però sí per l'hàbitat, que són, sobretot, els herbassars megafòrbics dels marges dels torrents (Dantart & Jubany 2012; obs. pers.).

El seu rang de vol és típicament subalpí, amb citacions entre 1.550 i 2.300 m a Andorra (Dantart & Jubany 2012), a 1.700 m a la Molina (Pérez De-Gregorio *et al.* 1995) o a 1.775 m al pla de Sallent, a la vall de Ribes (obs. pers.), que difereix del de les poblacions d'Andalusia, on s'ha capturat a altituds de 400-2.300 m (García-Barros *et al.* 2013). Pel que fa a la seva fenologia, tot i estar citada des de l'abril a Andalusia (García-Barros *et al.* 2013), la majoria d'observacions són dels mesos de juny i juliol, amb dates de vol més primerenques al sud a menys altitud (García-Barros *et al.* 2013).

Durant una excursió entomològica al Solsonès el 12 de juny de 2014 es van detectar tres adults d'*Eumedonia eumedon* a prop del riu d'Aigua d'Ora (Navès, UTM

Fig. 1 Un dels adults d'*Eumedonia eumedon* detectats al Solsonès libant una flor de *Geranium sanguineum*.

31TDG85; 665 m), en una àrea de feixes abandonades riques en altres espècies de ropalòcers (p. ex., *Aporia crataegi*, *Anthocharis euphenoides*, *Polyommatus amanda*, *P. thersites*, *Argynnis adippe*, *Brenthis daphne* i *Melitaea parthenoides*). En concret, a l'indret hi havia abundància de mates de gerani sanguini (*Geranium sanguineum*), les flors de les quals libaven els tres adults detectats (fig. 1). Aquests prats estan situats a l'àrea de vegetació potencial de roure martinenc amb boix. Antigament havien estat una zona de conreu que ara està abandonada i s'ha convertit en una zona de pastures incipients, de l'estatge submontà i montà (Brometelia i Aphyllantion) (Generalitat de Catalunya 2013). Lockwood (2005) no va detectar aquesta espècie durant el seu treball de camp a la comarca (1997-2001), cosa que suggereix que les poblacions a la zona són localitzades i gens abundants.

A banda de representar una extensió de la distribució coneguda de l'espècie a Catalunya (a 40 km de la colònia coneguda més propera) i una nova quadrícula UTM 10×10 km, aquesta nova citació és, sobretot, remarcable perquè es tracta d'un nou hàbitat per a l'espècie i d'una nova altitud mínima, uns 880 m per sota de les altres colònies conegudes al Pirineu oriental. Queda clar que la localització d'aquesta nova colònia d'*Eumedonia eumedon* surt dels patrons pel que fa a l'hàbitat conegut a Catalunya per a aquesta espècie. Tanmateix, qualsevol tendència expansiva de l'espècie estarà lligada, per força, a la presència de les seves plantes nutrícies, de les quals depenen tant els adults per libar (obs. pers.) com les larves per alimentar-se. Per tant, habitualment, l'espècie

s'observa on hi ha una abundància evident de la planta nutricia i sembla difícil que arribi a colonitzar altres sectors del Prepirineu català exceptuant aquells on *Geranium sanguineum* ja és abundant (p. ex., el Montsec).

Durant el 2015 i anys successius seria important delimitar l'extensió de la població d'aquest licènid com a nou element a afegir a la ja excepcional fauna lepidopterològica de la serra de Busa i voltants (Dantart & Lockwood 2002), que alberga una de les dues úniques poblacions catalanes conegudes del licènid *Aricia morronensis*. Se suggereix que aquesta zona es podria considerar un *hot-spot* pel que fa a les papallones diürnes a Catalunya.

Referències bibliogràfiques

- Barea-Azcón, J.M., Ballesteros-Duperón, E. & Moreno, D. (coords.). 2008. *Libro Rojo de los Invertebrados de Andalucía. Tomo III. Orden Lepidoptera*. 1.430 pp. Consejería de Medio Ambiente, Junta de Andalucía, Sevilla.
- Dantart, J. & Jubany, J. 2012. *Les Papallones diürnes d'Andorra*. Monografies del CENMA. 329 pp. Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra de l'Institut d'Estudis Andorrans, Andorra.
- Dantart, J. & Lockwood, M. 2002. *Aricia morronensis* (Ribbe, 1910), un ropalòcer nou per a Catalunya i Andorra (Lepidoptera: Lycaenidae). *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 87(2001): 25-34.
- García-Barros, Munguira, M.L., Stefanescu, C. & Vives Moreno, A. 2013. *Lepidoptera Papilionoidea*. In: *Fauna Ibérica* (Ramos, M.A. et al. Eds), vol. 37: 1.213 pp. Museo Nacional de Ciencias Naturales. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid.
- Generalitat de Catalunya, 2012. Mapa de Vegetació de Catalunya 1:150.000. MVC50 St. Llorenç de Morunys. 292. Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Biodiversitat.
- Lockwood, M. 2005. Els Ropalòcers del Solsonès: una primera aproximació (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 94: 17-32.
- Pérez De-Gregorio, J.J., Muñoz, J. & Rondós, M. 1995. Lepidòpters recollits a les comarques gironines l'any 1994. *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 75: 30-32.
- Van Swaay, C.A.M., Cuttelod, A., Collins, S., Maes, D., López Munguira, M., Šašić, M., Settele, J., Verovnik, R., Verstrael, T., Warren, M., Wiemers, M. & Wynhoff, I. 2010. *European Red List of Butterflies*. x + 45 pp. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Viader, J. 1992. Contribució a un catàleg dels Lepidòpters de Catalunya. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 12: 25-42.

Data de recepció: 12 d'octubre de 2014

Data d'acceptació: 23 d'octubre de 2014